

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Sectio III. Quænam sit propria & specifica ratio essentialis beatitudinis

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

gere, & velle, potest potentia vitalis se habere merè passiuè, & esse instrumentum inanimatum, sed ex Concilio implicat vt liberum arbitrium sit instrumentum inanimatum, & merè passiuè se habens, quomodo enim vitaliter vellet si esset instrumentum inanimatum, ergo implicat vt potentia nihil in se producat vitaliter intelligat, aut velit. Imò si receptio qualitatis à Deo immixta sufficit ad amorem & visionem sufficeret receptio huiusmodi qualitatis, ad iustificationem. Deinde argumentor ad hoc vt aliquis actus vitalis dicatur, non sufficit vt sit tendentia solùm recepta in principio vitali, sed oportet vt ab eo etiam sit producta, ergo quamuis species expressa sit tendentia non erit tamen vitalis nisi sit producta immanenter. Probo antecedens, motus localis corporis viuientis non minus est tendentia in terminum, quàm species expressa est tendentia in obiectum, sed vt motus localis sit tendentia vitalis debet immanenter produci, si enim alter me moueat, non mouebor vitaliter, ergo vt species expressa sit vitalis tendentia in obiectum oportet vt producatur immanenter ab eo in quo recipitur. Denique intellectio est exercitium actuale, & attentio quædam potentia intelligentis, sed exercitium & attentio exigunt actionem & conatum potentia, alioqui mortuo planè modo se habet, ergo ad intellectionem requiritur actio & conatus potentia. Quod de amore magis etiam euidentius est, nam ad eum certum est exigi cognitionem, sed si potentia fieri potest amans per solam qualitatem à Deo immixtam, non exigetur cognitio ad amorē ergo non sufficit ad amorem qualitas à Deo immixta.

Solutio
trium du-
bitat.

Ad primam distinguitur illa minor, effectus verbi mentis est reddere intellectum in quo est, intelligentem; verbum mentis sumptum seorsim ab actione immanente nego: verbum mentis sumptum cum actione & conatu potentia concedo. Ad probationem distinguitur maior, per hoc intellectus redditur formaliter videns Deum per quod Deus formaliter fit illi præsens vitaliter, concedo, per quod mortuo modo fit præsens, nego; per solam repræsentationem præsens fit mortuo modo concedo, vitaliter nego; actio enim effectiue duntaxat se habet ad repræsentationem mortuam: ad viuam autem ita se habet effectiue, vt habeat etiam se formaliter: in eo enim differunt effectus formales vitales à non vitalibus, quod illi dicant operationem simul, & terminum, alij solam dicant formam non autem actionem, vt esse sanctum esse album &c.

Ad secundam Resp. distinguendo illam propositionem, intellectio increata non est actio, si per actionem, intelligatur dependentia, & causalitas quæ procul absunt à Deo, concedo, si autem intelligatur actus secundus, & exercitium actuale essentia diuinæ intelligentis, nego: intellectio enim & volitio diuina sunt veræ operationes & actus secundi etiam physice, quia per illas essentia diuina verè tendit in obiecta non per aliquid superadditum, sed per se ipsam, sicut enim ipsamet est species ita est actio suo principio prorsus identificata, quæ propterea non est dependentia.

Ad tertiam Resp. beatitudinem esse perfectionem ultimam prout est vitalis, non esse perfectionem ultimam non vitalem: perfectio autem ultima vitalis includit actionem simul & terminum.

SECTIO III.

Quenam sit propria & specifica ratio Beatitudinis essentialis. art. 4. & 8.

Posico quod formalis beatitudo sit actus aliquis secundus creatus & ab ipso beato elicitus, merito quæritur cuinam operationi conueniat propriè vt hominem formaliter reddat beatum: In qua cele-

berrima controuersia, nihil esset difficultatis vt rectè notat Valentia q. 3. p. 4. si conuenirent Doctores de significatione nominis formalis beatitudinis quod vt explicem.

Certum sit primò, illam solùm operationem esse formalem beatitudinem quæ assequutio est & possessio beatitudinis obiectiue quæ Deus est: illam autem operationem huiusmodi possessionem esse, quæ Deum ita ponit in potestate ipsius beati, vt percipere possit omne commodum quod ex Deo percipi potest: sicut enim obiectiua beatitudo est summum illud bonum cuius possessione appetitus satiatur, sic in ea possessione consistit formalis beatitudo, quia est id quo summum bonum, est proximè bonum ipsius beati. Boni autem possessio communiter illa dicitur quæ bonum ita est in potestate possidentis vt ex eo possit percipere omne commodum quod percipi ex eo potest: aliter enim domus, aliter pecunia, aliter cibus, aliter musica possidetur: sic summum bonum is verè dicitur possidere cui facultas inest huiusmodi vt ex Deo satiari possit, & percipere commodum omne quod ex eo percipi potest.

Certum est secundò, nomen fruitionis, & delectationis dupliciter sumi posse, satis constare potest ex dictis de pœna dæmonum: Primò enim & magis communiter sumitur quasi causaliter & obiectiue, significatque cognitionem & perceptionem experimentalem suauitatis quæ est in obiecto nam v. g. intuitio rei pulchræ, fructio est talis pulchritudinis, fructio musicæ auditio est musicæ, tactus rei mollis, gustus rei dulcis: semper enim delectatio & fructio significant aliquem actum potentia cognoscentis, quo percipitur experimentaliter suauitas obiecti conuenientis. Sicut ex opposito dolor & tormentum est cognitio experimentalis rei disconuenientis. Secundò fructio, delectatio, & gaudium significant formaliter complacentiam quandam appetitus in illa perceptione experimentalis.

Certum est tertio, beatum tripliciter versari, & operari circa Deum videndo clarissimè intensissimè amando, suauissimè fruendo & gaudento. Prima enim beati circa obiectum illud pulcherrimum, optimum, iucundissimum operatio est visio quidditatiua & intuitiua eius vt est in se, quæ nimirum sic cognoscitur præsens & existens visione quasi facie ad faciem vt distinctè penetretur quidditas eius, attributa, & personalitates. Secunda operatio est amor feruentissimus summi boni, toto enim impetu fertur in illud voluntas, tùm amore beneuolentia quo vult illi omne bonum vt infinito & omni bono, tùm amore concupiscentia quo vult sibi Deum vt omne bonum. Tertia operatio gaudium est & delectatio plenissima de Deo vt est in se infinite bonus, & vt est ipse beato bonus. Primum gaudium oritur ex amore beneuolentia, alterum ex amore concupiscentia; quiescit enim in eo quod Deus habeat illa bona, & quod ipse Deum habeat summè bonum.

De hac triplici operatione dissident Doctores vtra ex illis formaliter appellari possit beatitudo, an solùm gaudium, an solus amor, an sola visio, an aggregatum ex illis. Gaudium solùm Aureolus contendit esse beatitudinem: Scotus solùm amorem: S. Thom. solam visionem: visionem simul & amorem Bonauentura, Richardus, Henriques, Suares, Valentia, Lessius, quorum aliqui addunt etiam gaudium. Quæ tria examinanda breuiter sunt.

S. I.

Virum Beatitudo formalis sit gaudium beati de Deo.

Gaudium de quo hic ago, est operatio voluntatis circa bonum amatum & possessum, sit tùm

Beatitudo
est possessio
summi boni.

Fructio
causalis &
formalis.

Triplex
beati operatio
circum Deum.

enim ac possides bonum quod amas enascitur con-
naturaliter ex ea possessione ac amore quies vitalis
in voluntate quæ in appetitu rationali dicitur gau-
dium, fructio, delectatio, in appetitu irrationali ap-
pellatur voluptas: quaritur ergo nunc utrum suavis-
sima illa quies voluntatis & complacentia sit forma-
lis beatitudo, sicuti contendebat Eudoxus apud Ari-
stotelem 10. *Ethicorum* cap. 2. ubi rationes eius refert,
neque refutare audeat Philosophus.

Triplex
dubitatio.

Ratio verò dubitandi primò est, quia Scriptura
frequentissimè beatitudinem promittens, (gaudij) no-
men ei tribuit, *Intra in gaudium Domini tui: Letabi-
mur in bonis domus tue, gaudium & exultationem obtine-
bunt: ego declinabo super eam quasi fluvium pacem, &
quasi torrentem inundantem gloriam: delectabitur populus
meus in multitudine pacis, & in tabernaculis fiducia, &
in requie opulenta.* Augustinus quoque beatitudinem
in sola fruitione ponit, Nemo (inquit) beatus est qui eo
quod amat non fruitur. Et sanè hic omnium sensus est
ut beatos se putent fruendo non videndo, vel aman-
do, & beatos illos etiam esse dicant, qui fruuntur
bono, quod amant: quis enim beatum diceret illum
cui amanti, & videnti Deum subtraheretur concur-
sus ad omne gaudium, posset enim adhuc cum in-
quietudine aliquid ulterius desiderare.

Secundò, beatitudo, est vltima perfectio, ut sæ-
pius dictum est, hæc enim est ratio præcipua ob quam
dictum est nullum actum primum esse beatitudinem,
sed sola delectatio est vltima perfectio, nam visio,
& amor præcedunt gaudium, & ad illud etiam tan-
quam ad finem referuntur.

Tertiò, delectatio est etiam perfectissima opera-
tio, ut docet eleganter Philosophus 10. *Ethicorum*
ubi ait delectatione perfici operationem. Denique
beatitudo satietas est appetitus quæ formaliter dele-
ctatio est; beatitudo enim obiectiva formaliter est
bonum prout est sufficiens ad satiandum appeti-
tum, ergo beatitudo formalis est formaliter satietas
appetitus.

Conclusio
negativa.

Dico primò, gaudium nec est tota beatitudo, ne-
que pars eius essentialis. Ita S. Thomas, Scotus, & alij
communius contra Aureolum.

Probatio

Ratio est, quia id quod non est vilo modo posses-
sio boni, nullo modo est beatitudo, delectatio non
est fructio, & possessio boni, sed illam supponit; est
enim quies appetitus in bono præsentis & possessio,
imò circa illam versatur tanquam circa proprium
obiectum, cum sit quies in bono possessio, gaudium
enim habet idem obiectum materiale quod habet spes,
cuius obiectum est possessio Dei, seu beatitudo, ergo
non est formalis beatitudo: sicut gaudium de sanita-
tate non est sanitas, & gaudium de diuitiis non sunt
diuitiæ, ergo gaudium de beatitudine non est beati-
tudo. Confirmat. etiam quia si gaudium maneret si-
ne visione, non esset possessio neque beatitudo, er-
go non est possessio.

Solutio
dubitatio-
num.

Ad primam Resp. gaudium esse veram propieta-
tem beatitudinis essentialis, ac proinde beatitudinem
per illud explicari commodè posse: illamque causam
esse ob quam Scriptura beatitudinem nomine (gaudij)
promittit, & Augustinus explicet illam nomine
(fruitionis), quanquam (fruitionis) nomen æquivo-
cum est, quia interdum significat gaudium volunta-
tis & complacentiam de bono possessio, aliàs autem
significat possessionem, & perceptionem boni deside-
rati & præsentis, in quo posteriore sensu videtur Au-
gustinus illud usurpasse, illique omnes qui beatos se
fieri putant fruendo id est possidendo. Ille qui videt
Deum, si ei concursus subtraheretur ad fruitionem,
totam haberet beatitudinem essentialem, non haberet
proprietaem aliquam quam exigit connaturaliter,
ideoque posset cum inquietudine desiderare aliquid

debitum connaturaliter ratione sui status, non posset
desiderare aliquid indebitum. Ille beatus non est qui
est in statu in quo aliquid potest desiderare indebi-
tum: ille beatus est qui est in statu in quo nihil potest
desiderare quod non sit debitum ratione sui status: id
est qui habet aliquid ex quo, sequitur necessariò &
naturaliter, totum quod potest desiderare.

Ad secundam Resp. beatitudinem esse vltimam
perfectionem quæ possessio est, & assequutio bo-
ni, non autem perfectionem illam vltimam, quæ
non est boni possessio, sed præsupponit possessionem
boni. Nullus actus primus esse potest beatitudo, quia
non potest esse vltima perfectio quæ sit possessio bo-
ni: nego autem visionem & amorem ordinari ad gau-
dium, tanquam ad finem per se, quia gaudium ordi-
natur ad perfectam operationem, ut sæpè significat
Aristoteles cap. 4. lib. 10. *Ethicorum*.

Ad tertiam Resp. ex eodem Philosopho gaudium
non esse perfectissimam operationem, sed oriri ex
operatione perfectissima, quo enim perfectior est
operatio, eo perfectioris gaudij causa est: & cau-
sa est etiam cur operatio sit perfectior, quia cum de-
lectamur operando perfectius atredimus ad operatio-
nem, & perfectius operamur quod vnum voluit Phi-
losophus cum dixit quod delectatio perficit operatio-
nem. Deniq; concedo quod beatitudo formalis sit cau-
saliter satietas appetitus, id est id quod causat satietatē
appetitus, nego quod sit formaliter satietas appetitus,
beatitudo enim obiectiva est id quod obiectivè po-
test causare satietatem appetitus, formalis id quod tan-
quā actus potest illam causare proximè ac immediatè.

S. I I.

Utrum Amor sit formalis Beatitudo.

Ratio dubitandi primò petitur ex perfectione cha-
ritatis, quia ille solum actus est tota beatitudo,
qui est omnium perfectissimus, charitas est perfectior
visione, ergo charitas est tota beatitudo. Antecedens
est Aristotelis 1. *Ethic. cap. 7.* ubi definit beatitudinem,
operationem perfectissimam in vita perfectissima.
Minorem probat multipliciter Scotus primò, quia il-
lud est perfectius quod est optabilius secundum re-
ctam rationem, charitas est optabilior quàm visio, si
enim optio daretur beatis mallet sine dubio, & de-
berent malle priuari visione potius quàm amore. De-
inde quia sola charitas opponitur summæ miseriæ,
quæ peccatum est, illud autem est perfectissimum bo-
num quod opponitur summo malo. Tertiò, charitas
est perfectior Fide (ut docet Apostolus) ergo & visio-
ne, probatur conseq. nam si charitas est perfectior Fi-
de, voluntas est perfectior intellectu, ergo amor est
perfectior visione. Denique sola voluntas libera est
& imperat ipsi etiam intellectui, summum autem ho-
minis bonum libertas est.

Prima du-
bitatio ex
perfectio-
ne chari-
tatis.

Secundò petitur ex natura charitatis, ille actus est
beatitudo qui est possessio Dei, charitas est possessio
Dei, ergo charitas est beatitudo. Minorem probat
Scotus primò, quia illa est vera possessio finis, quæ est
vniò beati cum vltimo fine, charitas est vniò beati cum
vltimo fine, quia proprium est amoris transferre
amantem in eum qui amatur, & ex ambobus vnum
efficere, quod non facit visio, quæ non est vniò nisi
ad summum intentionalis. Secundò, illud solum est
possessio finis ut sic, quod solum versatur circa finem
ut sic, sed solus amor versatur circa finem ut sic, ergo
solus amor est possessio finis ut sic. Probatur minor,
illud solum versatur circa finem ut sic, quod solum
versatur circa bonum ut sic, solus amor versatur circa
bonum ut sic, actus autem intellectus versatur circa
finem ut verum, ergo solus amor versatur circa finem
ut sic. Tertiò, ille actus est formalis possessio Dei ut fi-
nis vltimi obiectivi, qui est vltimus finis formalis,
sola

Secunda
dubitatio
ex natura
charitatis.

sola charitas est ultimus finis formalis, ergo sola charitas est possessio Dei. Probatur minor, finis formalis est is quo referuntur proximè omnia in finem obiectuum, per solam autem charitatem, hoc fit. Deinde finis formalis hominis est coniunctio perfecta cum ultimo fine obiectivo, hæc autem est sola charitas, quam malè alioqui appellaret Apostolus finem Præcepti, finis enim Præceptorum est formalis beatitudo. Denique charitas est diligibilis propter se, quâ homo coniungitur cum Deo, & perfectè ad illum conuertitur, ergo charitas est finis, & beatitudo formalis.

Affertio Dicò secundò, amor quo Deum beati amant ut
negatiua. summè bonum, nec est beatitudo formalis, neque pars eius essentialis.

Probatio Ratio est, quia illud non est formalis beatitudo, quod non est possessio, & assequutio summi boni, charitas non est assequutio & possessio Dei summi boni, ergo charitas non est beatitudo. Minor probatur; illud quod non versatur circa bonum ut præsens, sed omnino abstrahit à præsentia & absentia boni, non est possessio boni, quia possessio formaliter spectat præsentiam, amor ut sic abstrahit à præsentia & absentia boni, nam amor ut sic distinguitur à desiderio quod spectat bonum absens, & à gaudio quod spectat bonum præsens, amor autem abstrahit ab utroque, alioqui confunditur cum desiderio vel cum gaudio, ergo amor non est possessio boni amati. Neque dici potest amorem beati non abstrahere à præsentia, quia vult Deo infinita bona quæ videt ab eo possideri. Sed hinc sequeretur quod inferebam amorem scilicet illum esse verum gaudium, cui tamen ostensum est non conuenire rationem beatitudinis. Præterea si charitas esset possessio Dei, & vera beatitudo, illa redderet formaliter beatum hominem adhuc viatorem, quia ubi est forma ibi est etiam effectus formalis, tota forma reddens hominem beatum esset charitas quæ tota est beatitudo, ergo esset etiam homo beatus per illam. Neque dicas charitatem non esse beatitudinem nisi quatenus connotat claram cognitionem, & præsentiam obiecti, sed hinc sequeretur amorem non abstrahere à præsentia obiecti, & esse verum gaudium. Deinde beatitudo est id quod speramus, sed quod speramus pertinet ad amorem concupiscentiæ, non ad amorem beneuolentiæ, ergo charitas non est beatitudo. Denique beatitudo est assimilatio hominis cum Deo, amor autem non est productio similitudinis, ergo nec est beatitudo formalis.

Solutio Ad primam Resp. concedendo beatitudinem esse
primæ du- operationem physicè, ac absolutè in se perfectissimam, non esse autem operationem solum moraliter perfectissimam; amor charitatis est quidem moraliter, & in ordine ad meritum & satisfactionem operatio perfectissima, sed physicè imperfectior est non solum visione, sed etiam Fide. Ad primam ergo probationem distinguitur hæc maior, illud est perfectius physicè ac simpliciter, quod est optabilius nego: est perfectius moraliter, & secundum quid concedo, charitas est optabilior desiderio illo charitatis quo Deum amamus propter ipsum, desiderio autem charitatis quo amamus nos ipsos desiderabilior est visio, quæ physicè perfectior est. Eademque distinctione solui possunt aliæ duæ probationes; peccatum enim non physicè sed moraliter summa est miseria & Apostolus dicens charitatem esse perfectiorem Fide, de sola loquitur perfectione in genere moris, non de physica, & entitatiua. Quod autem voluntas libera sit, non intellectus, arguit voluntatem esse perfectiorem secundum quid.

Solutio Ad secundam Resp. amorem nullo modo esse pos-
secundæ ssessionem obiecti amati, cum (ut dixi) abstrahat à
dubitatio- nis.

præsentia: vnio enim tota quam dicit inter amantem, & amatum metaphorica solum est, & per affectum, quæ non minus inter absentes esse potest quam inter præsentis. Ad primam probationem distinguitur hæc maior, illa est possessio finis quæ est vnio beati cum ultimo fine, si sit vnio per affectum quæ possit esse inter absentes nego, si sit vnio realis, præsentiam ultimi finis inferens, concedo: amor autem priori tantum modo vnio est, quia scilicet ideò tantum amor vnio est, quia efficit ut amans de solis dilecti commodis cogitet non de suis, idque velit vnum, quod vult dilectus, hæc enim vnio est tùm intellectus tùm voluntatis. Ad secundam probationem distinguitur illa maior, illud solum est possessio finis & boni ut sic, quod solum versatur circa finem & bonum ut sic, si faciat bonum illud præsens concedo, si non faciat illud bonum præsens, & in potestate ipsius beati nego. Amor versatur quidem circa finem & bonum ut bonum, sed non facit illud præsens & in potestate ipsius beati: actus intellectus est possessio boni, quamuis non versetur circa bonum, formaliter ut bonum, quia facit illud præsens beato. Neque opus est ut beatitudo sit possessio boni formaliter ut est bonum. Ad tertiam probationem nego charitatem esse vltimum finem formalem, idest vltimum finem, (quo) cum non sit assequutio finis obiectiui: nego etiam hanc maiorem, finis vltimus formalis est is quo referuntur omnia in finem obiectuum, finis enim formalis est possessio finis obiectiui. Illud autem quo in finem obiectuum omnia referuntur, potius medium est quam finis: illa verò coniunctio cum Deo quæ est solus affectus non est vltimus finis hominis, sed illa sola quæ Dei possessio est. Vocat Apostolus charitatem finem Præcepti, quia omnium Præceptorum est perfectio & consummatio, quippe facillima omnium Præceptorum obseruatio est ei qui Deum amat, vel etiam quia charitas est finis proximus & immediatus ad quem præcepta omnia diriguntur: vltimus tamen finis Præceptorum non est charitas, sed possessio Dei. Itaque vltimum illud quod additur, distingo, propter se amabilis est charitas & coniunctio quâ homo ad Deum conuertitur, propter se amabilis est, amore charitatis quo amatur Deus propter se concedo, amore concupiscentiæ quo amatur nostra beatitudo nego, quia per eum amorem charitas vltèrius refertur.

Instantia Instabis contra responsionem tertiæ probationis beatitudinem formalis ut sic est illa quæ versatur circa beatitudinem obiectiuam ut sic, sed beatitudo obiectiuam ut sic est summum bonum ut sic, ergo beatitudo formalis est illa, quæ versatur circa bonum ut sic, & quæ possessio est boni ut sic.

Resp. negando minorem, nam quamuis beatitudo obiectiuam sit summum bonum, non est tamen summum sub ratione boni, sed summum bonum ut præsens & possessum, non habet autem quod præsens sit & possessum, ut est obiectum amoris, sed ut est obiectum visionis, id est non sub ratione boni, sed sub ratione veri.

S. III.

Vtrum Visio Dei sola, sit beatitudo tota essentialis.

EXcluso duplici voluntatis actu, gaudio, & amore, sola superesse potest intuitiua Dei visio, cui S. Thomas propriam tribuit & adequatam rationem beatitudinis.

Ratio tamen dubitandi est primò, quia sæpè indicare videntur sancti Patres quod beatitudo includit essentialiter visionem simul & amorem. Sic enim expressè definitum videtur à Benedicto XII. Clemen-

tina

Prima, dubitatio

una ad nostrum, ubi ait, *purgatus animas videre Deum, & videndo frui, & hac visione & fruitione beatas effici, quod voluisse videtur Augustinus lib. 1. de moribus Ecclesiae c. 3. cum ait, Beatum illum non esse qui habet quod non amat, sed beatam vitam tunc inueniri, quando id quod est hominis optimum, & habetur & amatur: & Bernardus epist. 18. Si enim, inquit, adhuc absentes inveniatur fides & desiderium, praesentes perfectio consummatur intellectu & amor: & inferius docet cognitionem & delectationem veritatis duo esse animae brachia, quibus beatus Deum amplectitur, comprehenditque, quae sit longitudo, latitudo, sublimitas & profundum.*

Secunda
dubitatio.

Secundo, visio Dei non est Dei possessio, quis enim possidere dicatur domum aut pecunias ex eo praecise, quia illas videt: beatitudo autem possessio esse debet. Neque dicas visionem Dei esse possessionem, quia cum sit obiecti representatio, redditur per illam obiectum praesens: Nam praesentia realis per indistantiam localem, est maior quam praesentia illa intentionalis tantum & metaphorica, sed praesentia realis animae cum Deo non est possessio, ergo neque praesentia intentionalis est possessio. Imò cum abstractivè cognoscitur Deus, tunc est praesens intellectui, quia esse praesentem est cognosci, sed tunc non possidetur, ergo ad possessionem non sufficit cognitio etiam intuitiva, & intentionalis representatio.

Tertia da-
bitatio.

Tertio, beatitudo formalis non est illa tantum perfectio radicalis, ex qua reliquae manant perfectiones beati, alioqui posset actus aliquis primus esse beatitudo, sed visio est duntaxat huiusmodi radix reliquarum perfectionum, ergo visio non est formalis beatitudo. Imò illa non est possessio Dei, quae non reddit beatum proximè idoneum ad gaudendum de Deo, sed sola visio sine amore, hoc non habet; nemo enim gaudet de eo quod non amat, ergo sola visio non reddit hominem beatum.

Conclusio
affirmativa

Dico tertio, formalis beatitudo essentialiter sita est in sola visione immediata, & intuitiva Dei.

Scriptura.

Primo enim, ita colligitur ex scriptura, Ioan. 17. *Hac est vita aeterna ut cognoscant te verum Deum, licet causaliter etiam propositio illa Christi explicari possit, quasi dicat Christus id quod causat vitam aeternam esse fidem de Deo, & de Christo ipso ut eum locum interpretantur Ambrosius, Hilarius, & Rupertus, certum tamen est illum intelligi etiam posse formaliter de beatitudine ipsa essentiali ut eum explicat Augustinus, Origenes, alique plures apud Tolerum & Maldonatum. Deinde illud quod promittit scriptura ut mercedem, est essentialis beatitudo, promittitur autem visio, Pater volo ut ubi ego sum, & illi sint mecum ut videant claritatem meam: qui diligit me diligetur à Patre meo, & manifestabo ei me ipsum.*

Patres.

Secundo, idem asserunt saepe Patres, vocant enim aliquando visionem totam beatitudinem & mercedem nostram. Concilium Francofordiense epist. ad Episcopos Hispania dicit in ea sitam esse veram beatitudinem, & beatam aeternitatem, Augustinus l. 1. de Trinitate c. 8. tribuit visioni proprietates omnes beatitudinis, Basilii in constit. Monastic. c. 19. Angelorum thesaurum appellat summi boni contemplationem, Irenaeus lib. 4. cap. 37. vocat participationem Dei videre Deum, & frui eius benignitate, & iterum vita aeterna ex eo unicuique provenit quod videat Deum, quemadmodum enim videntes lumen intra lumen sunt & claritatem eius participant, sic qui vident Deum, intra Deum sunt, percipientes eius claritatem, vivificant autem eos claritas, percipiunt ergo vitam qui vident Deum: Nazian. oratione in plagam grandis lucem appellat omni luce maiorem, quae mentes omnes beatas exceptura est, & factura perpetuam cum tota Trinitate commixtionem: Hieronymus vocat eam infinitam coronam, & magnam felicitatem. Veteres Philo-

sophos nihil moror, quorum ea sine dubio mens fuit, cum dixerunt sola boni & pulchri contemplatione beatos homines effici de quo differit saepe Plato. Mentem Aristotelis perspicere omnino licet, ex 10. Ethicorum cap. 7. & 8.

Rationes.

Tertio, Rationibus etiam probari potest, primam habet S. Thomas lib. 4. contra gentes cap. 26. & hic art. 4. quia illa sola hominis perfectio est tota beatitudo, quae sola est possessio tota & assequutio summi boni, visio sola hoc habet, ergo sola visio est tota beatitudo. Maiorem constat ex haecenus dictis esse indubitatum, quia res externa supposito à nobis actu esse bona, nisi per actualem possessionem fiat nostra. Minorem video probari à pluribus parum efficaciter quae discutere non vacat; probatur ex his quae praenotabam tunc vera est alicuius rei possessio, quando ita nobis illa res est praesens, & in nostra potestate, ut omnes eius fructus & commoda possimus percipere, quae capi ex illa possunt: per solam Dei visionem, Deus ita est praesens beato, & in eius potestate, ut proximè possit percipere omnes fructus qui ex Deo percipi possunt, ergo visio intuitiva Dei est vera eius possessio. Probo minorem fructus & commoda, quae percipi ex Deo possunt, ista tantum sunt amor intensissimus, gaudium suavissimum, transformatio in Deum, perfectio omnium potentiarum, quid enim aliud commodi deriuari ex Deo posset. Sed haec omnia ponuntur in beato posità visione Dei, ergo per visionem Deus ita est beato praesens ut percipere possit commodum omne, quod percipi ex Deo potest. Minorem non est difficile probare nam posità visione statim in voluntate sequitur amor summi boni, quia voluntas circa bonum illud clarè visum libera non est, cum indifferentia voluntatis, ut constat ex morali, supponat indifferentiam obiectivam. Si ergo pulchritudo finita, & innumeris innata imperfectionibus dementat saepe homines, quomodo mentes hominum ad se trahet pulchritudo illa plenissima, uniuersalissima, infinita? Deinde sequitur gaudium immensum ex visione, quia ubi est praesentia, & amor infiniti boni, ibi est necessarium gaudium perfectissimum proportionatum bono quod amatur, & possidetur unde suauitatem plenissimam gaudij beatifici coniicit optime Augustinus in Psalmum 26. *Quale bonum, omnis boni bonum, unde omne bonum, bonum cui non additur quid sit nisi ipsum bonum.* Si nos delectant bona quae non sunt per se bona, qualis erit contemplatio incommutabilis boni. Sequitur deinde perfecta similitudo, *Similes enim ei erimus*, quia *videbimus eum sicuti est*: beatus videlicet Deum videns totam participat Dei vitam, quae non est aliud quam intellectio & amor; denique sequitur perfectio plenissima potentiarum omnium, tum spiritualium tum corporarum, ut probari debet quaest. 3.

Altera
probatio.

Altera etiam probatio esse potest, quia visio Dei est vera fruitio & delectatio causalis ipsius Dei. Quod proba, fruitio alicuius obiecti delectabilis, & ut communiter dici solet voluptas & delectatio in communi significatione, semper est perceptio experimentalis totius suauitatis, & delectabilitatis quae est in obiecto, quod inductione omnium sensuum probabam initio quaestionis, & confirmari potest à contrario de dolore, cum enim comburor dolorem appello id quod sentio in manu, sed visio Dei obiecti pulcherrimi & iucundissimi est experimentalis perceptio totius pulchritudinis, suauitatis, infinitatis quae sunt in Deo, hic enim est quasi visus, gustus, tactus obiecti infinite delectabilis; causat enim voluptatem mediâ sui cognitione, sicut cibus mediâ sensatione gustus, odor mediâ sensatione olfactus, ergo illa est beatitudo.

Pp

Ad

Tom. I.

Solutio
dubitatio-
num.

Ad primam Resp. quod beatitudo apud Sanctos Patres sumi sæpè solet pro statu beatorum, proptèr includit beatitudinem tùm essentialè, tùm accidentalè: unde mirum non est quod visioni adiungant amorem, qui ex visione sequitur connaturaliter, & est verum complementum beatitudinis.

Ad secundam Resp. solam visionem auri non esse illius possessionem, quia per solam visionem eius, aurum non ita fit præsens videnti, vt deriuat in eum omnia sua commoda, visio autem Dei, facit Deum ita præsentem beato, vt deriuat in eum omnia sua commoda: unde visio Dei possessio est, non autem præcisè quia facit Deum præsentem, quod vnum habet præsentia localis, & cognitio abstractiua.

Ad tertiam Resp. illam perfectionem esse veram beatitudinem, quæ ita est radix cæterarum perfectionum, vt sit etiam actualis possessio Dei, quod non habet vllus actus primus, sed sola visio. Aliam autem illam maiorem distingo, illa non est possessio Dei, quæ hominem non reddit proximè idoneum ad gaudendum de Deo, neque radix est illius quod immediatè requiritur ad gaudium, concedo, si autem sit radix illius, nego. Visio non est causa gaudij nisi etiam amor interueniat, sed quia est radix, & amoris, & gaudij propter ea illi soli cõuenit ratio adæquata beatitudinis.

QVÆSTIO III.

De Beatitudine accidentali.

S. Thom. q. 4.

Plenitudo
bonorum.

Explicatâ essentiâ totâ beatitudinis cuius dixi obiectum, rationem genericam & specificâ, sequuntur complementa eius accidentalia quæ necessariò & connaturaliter ex illa profluunt, solèntque appellari beatitudo accidentalis, cumulus scilicet bonorum, debitus ei qui Deum videndo possidet: de hac autem bonorum plenitudine pronunciatum omninò est ab Isaia, *non vidit oculus absque te, quæ preparasti diligentibus te*: quod imitatus postmodum Apostolus ea quæ viderat eloqui nesciens, negat vidisse oculum, audiuisse autem, in cor hominis ascendisse, *quæ preparauit Deus diligentibus se*, aliàs autem suauitate illecestræ memoriæ iucundissimæ, verba inuenit noua & magnifica quibus cam explicet *supra modum in sublimitate* (inquit) *æternum gloriæ pondus operatur*. Vbi habes excessum sine mensura, sublimitatem impenetrabilem, æternitatem & gloriæ pondus, potestque colligi tùm à priori ex eius causis, tùm à posteriori ex effectibus. Causæ sunt tres omninò infinitæ & supra modum in sublimitate. Prima est infinita Dei magnificentia, bonitas, misericordia, & potestas. Secunda est infinita merita Christi Domini, sanctissimæ Virginis, & omnium amicorum Dei: *nimis enim honorificati sunt*, id est supra omne meritum & cum excessu: Deinde finis gloriæ Dei, Christi Domini, *Populus tuus Sion iusti omnes, germen plantationis meæ, opus manuum mearum ad glorificandum*. A posteriori verò ex triplici quoque capite licet argumentari. Primum, ex his quæ in hac etiam vita exhibet Deus officia & beneficia non solum amicis, sed etiam inimicis. Secundum ex laborum magnitudine per quos peruenitur ad illam requiem, quas tamen negat Apostolus *condignas esse passiones huius temporis ad futuram gloriam*, imò ea omnia nihili faciens appellat momentanea & leuia, quod nullius sint considerationis ad hanc præmiorum immensitatem. Tertia sit plenitudo perfectissima bonorum omnium *replebimur enim in bonis domus Dei*, de quibus dicere pauca libet, reuocari autem possunt ad quatuor capita. Prima est plenitudo bonorum in intellectu. Secunda, plenitudo bonorum in voluntate. Tertia, plenitudo bonorum in reliquis potentijs. Quarta est

plenitudo bonorum in corpore, posset autem quinto loco numerari plenitudo externorum bonorum, de quibus dicere non vacat.

SECTIO I.

De Plenitudine bonorum intellectus beati.

Vocat illam Bernardus *plenitudinem lucis*, id est, scientiæ, quam in intellectu beati omnium primam accendit Deus. Dictum autem est plenissimè de illa in 3. parte, cum egi de perfectionibus intellectus Christi Domini, nunc ostendere illam & exhibere oculis satis sit ac quærere quod duplex in intellectu beatorum omnium sit scientia, & quanta perfectio eius sit.

Ratio dubitandi est primò, quia si præter visionem beatam aliæ quoque ponuntur scientiæ in beatis, sequitur quod merita non adæquatè præmierentur per visionem. Imò non apparet quomodo illæ non sint otiosæ, quomodo enim beatus per cognitionem matutinam creaturas attingens in verbo, & Deum ipsum videns intuitiue, indiget cognitione vespertinâ quæ Deum attingat mediâtè ac imperfectè. Si enim admittitur in beatis scientia abstractiua simul cum intuitiua, certè admittenda erit etiam Fides obscura, cum cognitione illa clara, non videtur dispar esse ratio.

Secundò, si detur scientia huiusmodi supernaturalis & infusa quæ non sit discursiua, debet etiam dari scientia per discursum acquisita, ex his quæ in Verbo vident beati, sicut nos ex his quæ Fide credimus Theologiam nostram efformamus. Hoc autem absurdum est, quia sic dabitur progressus infinitus in huiusmodi scientiis.

Tertiò, si dantur huiusmodi scientiæ in beatis debet etiam beatus seruare in patria scientiam illam eandem quam habebat in via quod absurdum est, quia vel ille qui habuit scientiam adhuc viator, est doctior eo qui fuit indoctus, vel non est doctior: si est doctior, & tamen æquale duntaxat meritum habuit, ergo beatitudo non responderet meritis; plus enim beatitudinis habet, quàm habuerit meriti, cum alter qui fuit indoctus habeat præmium meritis æquale: si autem ille qui doctus fuit in hac vita non est doctior eo qui fuit indoctus, & æquale meritum habuit sequitur quod indoctus præmium maius habuit quàm sit meritis, vel quod alter habuit minus præmium: quia iste doctus minorem in præmium accepit scientiam quàm alter; non enim accepit in præmium scientiam illam quam habuit in via. Imò quamvis iste doctus minus habuisset meriti, potuisset tamen æqualem habere beatitudinem saltem accidentalem.

Dico primò, in intellectu cuiuslibet beati triplex sine dubio est scientia, visio beata & intuitiua Dei: scientia supernaturalis & per se infusa: scientia denique naturalis tùm infusa per accidens, tùm acquisita in via: sunt etiam in quolibet beato dona Spiritus Sancti quæ pertinent ad intellectum: fides autem Theologica: & Theologia etiam nostra quæ Fide nititur non est in beatis. Sex partes habet conclusio breuiter duntaxat probandas.

Prima igitur perfectio beatorum in intellectu est clara, immediata, & perfecta visio essentiæ Dei, attributorum & personalitatum, imò & creaturarum plurimum tùm possibile, tùm existentium: *Excipiet enim illos lux omni luce maior*, (inquit Nazianz. orat. in plagam grandinis) *& sancta Regique Trinitatis purius iam, clariusque collustrantis, totamque se cum tota mente miscens contemplatio, quam ego solam regnum celorum puto*. De illius visionis existentia, principiis, obiecto, quidditate, ac proprietatibus fusè dictum est in tractatu de Deo.

Secunda

Triplex
dubitatio.

Conclusio

Visio im-
mediata.